

Anger-Kreuz / Angerův kříž

von Josef und Rosalia Anger, № 21

Garschönthal [Úvaly] — Anger-Kreuz

Feldsberger Gemeindezeitung, Oktober 2023 / Seite 5

Bushaltestellen und kleine religiöse Denkmäler wurden repariert

Im Juni (→ *August!*) haben wir sie darüber informiert, dass der technische Dienst ein [Marterl in Garschönthal](#) repariert und restauriert hat. Wir haben auch einen Sockel mit einem gusseisernen Kreuz renoviert, einschließlich der Gestaltung der umgebenden Landschaft (Schneiden von Sträuchern, Entfernen von Schutt und inertem Material).

Schließlich haben wir auch das (Feldsberger) Kreuz in der Lundenburgerstraße [Breclavská] in der Nähe des kleinen COOP-Ladens renoviert, das einen neuen Anstrich erhalten hat wodurch nun alle Metallteile in neuem Glanz erstrahlen.

Ing. Dalibor Neděla
Stadt Feldsberg – Technische Dienste

📷 Daniel Lyčka

Valtický zpravodaj, říjen 2023 / strana 5

Opraveny jsou autobusové zastávky i malé sakrální stavby

V červnu (→ *srpen!*) jsme vás informovali, že technické služby opravily a nalíčily [boží muku v Úvalech](#). Tamtéž jsme následně opravili také podstavec s litinovým křížkem včetně základní úpravy okolí (ořezy, odvoz suti a inertního materiálu).

A konečně i na Břeclavské ulici u malé prodejny COOP jsme zrenovovali kříž, který má nový nátěr a novotou září i všechny kovové části.

Ing. Dalibor Neděla
Město Valtice – Technické služby

Feldsberger Gemeindezeitung, Dezember 2023 / Seite 17, Teil 1

Die Geschichte des Anger- und des Wenzel-Kreuzes in Garschönthal

In der Oktober-Ausgabe der Feldsberger Gemeindezeitung enthielt die Rubrik „Neues vom Technischen Dienst“ eine kurze Information über die Reparatur des Sockels und des gusseisernen Kreuzes in der ehemaligen Allee nach Steinebrunn in Niederösterreich. (Es handelt sich um den Weg der vom „Weißen Kreuz-Marterl“ ausgeht, wo in diesem Jahr auch eine Bank aufgestellt wurde und wodurch dieser Ort allmählich wiederbelebt wird.) Aber was wissen wir über das Kreuz, dessen Existenz für die meisten sicher eine große Überraschung ist?

Auf dem Sockel steht eine Inschrift in deutscher Sprache:

Lieber Gott, beschütze
uns vor Krieg, Pest,
und Hungersnoth.
Renoviert 1877
v. J. u. R. Anger.

Nachforschungen haben ergeben, dass „J“ für Josef, den Vornamen Josef Anger steht, der am 14. Februar 1843 in Garschönthal № 21 als Sohn des Häuslers Lorenz und der Magdalena Anger geboren wurde. Später wurde er sogar Bürgermeister des Dorfes. Sein Lebensweg endete im Alter von nur 56 Jahren am 7. September 1899 um 18:00 Uhr, als er der Tuberkulose erlag. Am 13. Juni 1864, im Alter von 21 Jahren, heiratete er in der Kirche St. Johannes des Täufers in Schratzenberg die um 8 Jahre ältere Garschönthalerin Rosalia Binder von № 45. Dies erklärt auch den zweiten Buchstaben „R“ am Sockel des Kreuzes. (Rosalia kam am 12. Februar 1835 ebenfalls in Garschönthal zur Welt. Sie war die Tochter des Garschönthaler Bürgermeisters Georg und Juliana Binder. Als Witwe lebte Rosalia im Haus ihres Mannes, wo sie am 5. Februar 1925 im Alter von 90 Jahren ihre irdische Pilgerreise beendete. Beide ruhen noch immer auf dem örtlichen Friedhof, wenn uns auch die genaue Grabstelle nicht bekannt ist.)

Bleibt jetzt nur noch die letzte Information zu entschlüsseln - das Jahr der Renovierung des Kreuzes. Es handelt sich nicht um den Jahrestag irgendeines historischen Ereignisses des Dorfes oder der Monarchie, sondern im Gegenteil, den Standesamtsunterlagen zufolge dürfte sich das Jahr 1877 auf eine Familientragödie beziehen. Am 28. April 1877 starb ihre kleine, erst sechs Tage alte Tochter Antonia an der sogenannten Hundestaupe. Und wie es damals Tradition war (nicht nur in der niederösterreichischen oder Garschönthaler-Tradition), erfolgte der schmerzliche Verlust eines Kindes und die Versöhnung mit Gott meist in Form von Reparaturen oder durch die Errichtung kleinerer sakraler Denkmäler oder anderer Spendenaktionen. Der Anlass und das genaue Jahr der Errichtung des Kreuzes sind jedoch nach wie vor ungeklärt.

Mgr. et Mgr. Daniel Lyčka, Ph.D.

Josef Anger, * 14. Februar 1843, † 7. November 1899
[Sterbe-Buch Feldsberg/Garschönthal \[Valtice/Úvaly\]](#), Fol. 2, 7. November 1899

[Trauungsbuch Schrattenberg](#), Seite 35, 13. Juni 1864

Rosalie Binder, * 12. Februar 1835, † 5. Februar 1925
[Sterbe-Buch Feldsberg/Garschönthal \[Valtice/Úvaly\]](#), Fol. 90, 5. Februar 1925

Antonia Anger (Tochter), * 22. April 1877, † 28. April 1877
[Sterbe-Register Schrattenberg](#), Seite 71, 28. April 1877

Valtický zpravodaj, prosinec 2023 / strana 17, část 1

Historie Angerova a Wenzlova kříže v Úvalech

V říjnovém čísle Valtického zpravodaje se v rubrice Novinky z Technických služeb objevila stručná informace o opravě podstavce a litinového kříže v někdejší aleji do dolnorakouského Steinebrunn. (Jde o alej vedoucí od boží muky, u které rovněž byla letos instalována lavička a místo prochází postupnou revitalizací.) Co ale víme o křížku, jehož existence je pro většinu nepochybně velkým překvapením? Na jeho podstavci je německy uvedený text:

Lieber Gott, beschütze
uns vor Krieg, Pest,
und Hungersnoth.
Renoviert 1877
v. J. u. R. Anger.

V překladu:

Drahý Bože, chraň nás před válkou, morem a hladomorem. Opraveno 1877 J. a R. Angerovými.

Provedený dílčí archivní výzkum objasnil, že pod písmenem „J“ se ukrývá jméno Josefa Angera, který se narodil v Úvalech 14. února 1843 v domě čp. 21 jako syn domkaře Lorence a Magdaleny. Později se stal dokonce v obci starostou. Jeho životní pouť skončila v 56 letech dne 7. září 1899 v 18:00 hodin, kdy podlehl tuberkulóze. Ve věku 21 let se 13. června 1864 oženil ve schrattenberském kostele sv. Jana Křtitele se starší Rozálií, rozenou Binderovou z Úval čp. 45. Tím se vysvětlilo i druhé písmeno na kříži. (Rozálie se narodila rovněž v Úvalech, jako dcera úvalského starosty Georga neboli Jiřího a Juliany 12. února 1835, a jakožto vdova dožila v domě svého manžela, kde ukončila svou pozemskou pouť ve věku nedožitých 90 let na tzv. sešlost věkem dne 5. února 1925. Oba dodnes spí věčným spánkem na místním hřbitově, ačkoliv přesné hrobové místo již není známo.)

Zbývá rozluštit poslední údaj – rok restaurování křížku. Nejde o výročí žádné dějinné události obci či monarchie, ale naopak se podle matričních záznamů zdá, že uvedený rok 1877 se bude vztahovat k rodinné tragédii, kdy 28. dubna 1877 uvedeným manželům zemřela jejich malá šestidenní dcerka Antonie na tzv. psotník. A jak již bylo v dobové (nejenom dolnorakouské úvalské) tradici zvykem, ztráta dítěte a smíření se s Bohem mohlo probíhat též formou opravy či výstavby menších sakrálních památek, potažmo jinou donátorskou činností. Nicméně příčina a přesný rok vybudování kříže stále zůstává nezodpovězena.

Mgr. et Mgr. Daniel Lyčka, Ph.D.

Quellen / Zdroje

Karte aus dem Jahr 2010 ... Zahrada Evropy, Lednicko-valtický areál
[Garten Europas, Eisgrub-Feldsberg Areal], 1 zu 25 000, WGS 84, 1. Auflage

📄 Dieter Friedl, September [září] 2024
Mgr. et Mgr. Daniel Lyčka, Ph.D., September [září] 2023
Feldsberger Kreuz ... Stadt Feldsberg / Město Valtice, Oktober [říjen] 2023

Weitere Quellen / Weitere Quellen

[Garschönthal \[Úvaly\]](#) von Herbert Jordan, Erlangen (D).

[Garschönthal \[Úvaly\] - ein Dorf an der Grenze](#) / „Bruchstück-Sammelband“ – DE/zčásti CZ
Zusammengestellt von Dieter Friedl, März [březen] 2020 / Juli [červenec] 2024.

[Kleindenkmäler in Garschönthal \[Úvaly\]](#), Dieter Friedl:

[Filialkirche des Hl. Stanislaus](#) (Stanislaw Kostka) / [Pfarrhof Garschönthal](#) / [Hl. Christophorus](#) /
[deutscher Friedhof](#) / [Kriegerdenkmal 1. Weltkrieg](#) / [Grab der Erna Schuster](#) / [Gedenktafel](#) /
[Weißes Kreuz](#) / [Anger-Kreuz](#) / [Muttergottes-Kapelle beim Garschönthaler Teich](#) /
[Wenzl-Kreuz](#) / [Wagner-Kreuz](#) / [Gedenktafel an alle Toten der Heimatgemeinde Garschönthal](#)

herzlichen Dank / Mnohokrát děkujeme

Herbert Jordan, Erlangen (D) – südmährischer Ortsbetreuer von Garschönthal
Jan Pihar, Lada Rakovská – Stadtmuseum Feldsberg (CZ) [[Městské Muzeum Valtice](#)]
Mgr. et Mgr. Daniel Lyčka, Ph.D., Feldsberg (CZ) [Valtice]
Catherine Saiko, Wien (A)